Eiropas Parlaments
2019-2024

Zivsaimniecības komiteja

2023/2124(INI)

19.9.2023

ZIŅOJUMA PROJEKTS

par ES rīcības plānu par jūras ekosistēmu aizsargāšanu un atjaunošanu, lai zvejniecības būtu ilgtspējīgas un izturētspējīgas
(2023/2124(INI))

Zivsaimniecības komiteja

Referents: Niclas Herbst

SATURA RĀDĪTĀJS

Lpp.

EIROPAS PARLAMENTA REZOLŪCIJAS PRIEKŠLIKUMS 3

PASKAIDROJUMS 9

EIROPAS PARLAMENTA REZOLŪCIJAS PRIEKŠLIKUMS

par ES rīcības plānu par jūras ekosistēmu aizsargāšanu un atjaunošanu, lai zvejniecības būtu ilgtspējīgas un izturētspējīgas
(2023/2124(INI))

Eiropas Parlaments,

– ņemot vērā Komisijas 2023. gada 21. februāra paziņojumu "ES rīcības plāns par jūras ekosistēmu aizsargāšanu un atjaunošanu, lai zvejniecības būtu ilgtspējīgas un izturētspējīgas" (COM(2023)0102),

– ņemot vērā Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas 2023. gada 12. jūlija atzinumu "Zvejas resursu saglabāšanas un jūras ekosistēmu aizsardzības rīcības plāns",

– ņemot vērā Līgumu par Eiropas Savienības darbību un jo īpaši tā 39. pantu par pietiekami augsta dzīves līmeņa nodrošināšanu lauksaimniecības un zvejnieku kopienām un 5. pantu par proporcionalitātes principu,

– ņemot vērā 2015. gada 12. decembra Parīzes nolīgumu un jo īpaši tā 2. panta 1. punkta b) apakšpunktu par pielāgošanos klimata pārmaiņu negatīvajai ietekmei tādā veidā, kas neapdraud pārtikas ražošanu,

– ņemot vērā 2021. gada 27. aprīļa rezolūciju par ķīmiskajām atliekvielām Baltijas jūrā, pamatojoties uz lūgumrakstiem Nr. 1328/2019 un Nr. 0406/2020[1],

– ņemot vērā Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (ES) 2016/2336 (2016. gada 14. decembris), ar ko paredz īpašus nosacījumus zvejai dziļūdens krājumos Ziemeļaustrumu Atlantijā un noteikumus zvejai starptautiskajos ūdeņos Ziemeļaustrumu Atlantijā un atceļ Padomes Regulu (EK) Nr. 2347/2002[2],

– ņemot vērā dalībvalstu nostājas, kuras tika izklāstītas Lauksaimniecības un zivsaimniecības padomes 2023. gada 20. marta sanāksmē,

– ņemot vērā Padomes 2023. gada 26. jūnija secinājumus par zivsaimniecības politikas tiesību aktu kopumu ilgtspējīgai, noturīgai un konkurētspējīgai zvejniecības un akvakultūras nozarei,

– ņemot vērā komisāra *V. Sinkevičius* 2023. gada 3. aprīļa vēstuli par juridiskajām sekām, ko rada rīcības plāns krabju zvejai ar grunts traļiem (pazīstama kā "Krabbenfisherei"),

– ņemot vērā Komisijas Īstenošanas regulu (ES) 2022/1614 (2022. gada 15. septembris), ar kuru nosaka esošos jeb pastāvošos dziļūdens zvejas apgabalus un izveido to apgabalu sarakstu, kuros ir vai varētu būt atrodamas jutīgas jūras ekosistēmas[3],

[1] OV C 506, 15.12.2021., 9. lpp.
[2] OV L 354, 23.12.2016., 1. lpp.
[3] OV L 242, 19.9.2022., 1. lpp.

– ņemot vērā 2023. gada 11. jūlija nostāju par priekšlikumu Eiropas Parlamenta un Padomes regulai, ar kuru nosaka pārvaldības, saglabāšanas un kontroles pasākumus, kas piemērojami apgabalā, uz kuru attiecas Nolīgums par zveju Indijas okeāna dienvidu daļā (*SIOFA*)[4],

– ņemot vērā Komisijas priekšsēdētājas *Ursula von der Leyen* runu par stāvokli Savienībā 2023. gadā, ar ko viņa uzstājās Eiropas Parlamenta 2023. gada 13. septembra plenārsēdē,

– ņemot vērā ANO 2023. gada 19. jūnija Atklātās jūras līgumu un Kuņminas–Monreālas globālo biodaudzveidības satvaru,

– ņemot vērā Padomes Regulu (EK) Nr. 1100/2007 (2007. gada 18. septembris), ar ko nosaka pasākumus Eiropas zušu krājumu atjaunošanai[5],

– ņemot vērā Zivsaimniecības komitejas ziņojuma projektu par to, kā tiek īstenota Padomes Regula (EK) Nr. 1100/2007, ar ko nosaka pasākumus Eiropas zušu krājumu atjaunošanai[6],

– ņemot vērā Reglamenta 54. pantu,

– ņemot vērā Attīstības komitejas atzinumu,

– ņemot vērā Zivsaimniecības komitejas ziņojumu (A9-0000/2023),

A. tā kā ir steidzami jāpastiprina rīcība ES līmenī, lai apturētu jūras ekosistēmu stāvokļa pasliktināšanos, ja iespējams, novēršot cilvēka un dabisko ietekmi, veicinot dažu zivju krājumu pozitīvu atjaunošanos un sekmējot zinātniskus pētījumus un jebkādu pētniecību un izstrādi, kas nodrošina ilgtspējīgu zvejniecību un akvakultūru;

B. tā kā patlaban ir līdz pat 23 ES tiesību aktiem par dabas atjaunošanu un vairāk nekā 40 tekstu, kuros ņemti vērā paziņojumi, stratēģijas un noteikumi, kā arī daudz tiesību aktu par vidi un zivsaimniecību;

C. tā kā ar Komisijas Īstenošanas regulu (ES) 2022/1614 tika aizliegts ar visiem grunts zvejas rīkiem zvejot 87 apgabalos, kas atrodas ES ūdeņos Atlantijas okeāna ziemeļaustrumu daļā, kuru kopējā platība ir 16 419 km^2 un kur 17 % platības dziļums ir no 400 līdz 800 metriem,

Vides aizsardzība un ilgtspējība

1. pauž nožēlu par to, ka, neraugoties uz ES zvejniecības nozares lielajām pūlēm un panākumiem jūras ekosistēmu aizsardzībā un ilgtspējas nodrošināšanā, okeāni joprojām ir pakļauti klimata pārmaiņām, paskābināšanās procesiem un piesārņojumam, ko rada tādi piesārņotāji kā nitrīti, plastmasa un cits jūras piedrazojums vai atkritumi no darbībām, kuras tiek veiktas uz sauszemes, un ko zvejnieki nevar ietekmēt un kas būtiski apdraud viņu iztikas līdzekļus un jūras ekosistēmas;

[4] Pieņemtie teksti, P9_TA(2023)0265.
[5] OV L 248, 22.9.2007., 17. lpp.
[6] https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/PECH-PR-749918_LV.pdf.

2. uzskata — tāpat kā visas zivsaimniecības un vides politikā iesaistītās ieinteresētās personas —, ka veselīgas jūras ekosistēmas dod labumu mūsu veselībai, sabiedrībai un ekonomikai un ir būtiskas planētai un no tām atkarīgajiem iedzīvotājiem;

Saskaņota pieeja ar spēkā esošajiem noteikumiem

3. uzskata, ka komisāra *V. Sinkevičius* rīcības plānam trūkst saskaņotas pieejas ar citām Komisijas prioritātēm un stratēģijām, tādām kā pārtikas nodrošinājuma, ES stratēģiskās autonomijas un ar trešām valstīm vienlīdzīgu konkurences apstākļu nodrošināšana, kā arī cīņa pret cenu pieaugumu, kopējās zivsaimniecības politikas (KZP) sociālās dimensijas uzlabošana un ekonomiskās izaugsmes un nodarbinātības stiprināšana;

4. atgādina, ka rīcības plānam jābūt saskanīgam ar KZP mērķi nodrošināt, ka zvejas un akvakultūras darbības ilgtermiņā ir vidiski ilgtspējīgas un tiek pārvaldītas atbilstīgi mērķim nodrošināt ieguvumus ekonomiskajā, sociālajā un nodarbinātības jomā un veicināt pārtikas pieejamību;

Dabas atjaunošana

5. pauž nožēlu par to, ka rīcības plāna nosaukums nesaskan ar tajā izklāstītajiem priekšlikumiem, kuros galvenā uzmanība pievērsta sugas un dzīvotnes ietekmējošas zvejas prakses maiņai un nav aplūkota iespēja zvejas paņēmienus un praksi saskaņot ar ekosistēmu aizsardzību un atjaunošanu;

Aizsargājamās jūras teritorijas (AJT)

6. uzsver, ka AJT ir daudzveidīgas lieluma, sugu, dzīvotņu un ekosistēmu ziņā un ka tās nebūtu jāuzskata par viendabīgām teritorijām; tāpēc uzskata, ka rīcības plāns atbalsta pārāk vienkāršotu pieeju, konkrētāk, tajā ierosināts vispārējs konkrētu zvejas rīku aizliegums un tas rada iespaidu, ka attiecībā uz visām AJT būtu jārīkojas vienādi; aicina panākt līdzsvaru starp priekšlikumu palielināt tradicionālo zvejas apgabalu slēgšanu, no vienas puses, un zvejas darbību saglabāšanu, no otras puses;

7. uzskata, ka AJT un visas stingri aizsargājamās teritorijas nav pašmērķis un ka to noteikšana par aizsargājamām teritorijām nenovērsīs sliktu praksi, ko īsteno ārvalstu flotes, piemēram, Ķīnas flote ap Galapagu rezervātu;

Grunts tralēšana

8. uzskata, ka aizliegums grunts traleriem zvejot noteiktās zvejas zonās nenozīmē tikai zvejas kuģu novirzīšanu uz citiem apgabaliem, kur tie var turpināt zvejot, jo šajā pieejā cita starpā nav ņemta vērā zvejnieku izpratne par jūras gultni un citu zvejas kuģu klātbūtne blakus esošajos apgabalos, kas var radīt pārklāšanos un novest pie pārmērīgas resursu izmantošanas vietējā līmenī un darba apstākļu pasliktināšanās;

9. uzskata, ka rīcības plāna ietvaros un ārpus tā veiktā iniciatīvu daudzkāršošana attiecībā uz vienu un to pašu zvejas paņēmienu liek apšaubīt Komisijas rīcības saskaņotību un paredzamību, jo tās vēlme pilnībā aizliegt konkrētu zvejas paņēmienu tiek mazināta vairākos pasākumos;

10. uzskata, ka šis pārāk lielais daudzums darbību, kas ir vairāk vai mazāk īstermiņa darbības, mazina to iniciatīvu saskaņotību un leģitimitāti, par kurām jāpanāk vienprātība, ņemot vērā sociālekonomiskos, tehniskos un zinātniskos aspektus;

11. norāda, ka trūkst redzējuma par dažu rīcības plāna aspektu sekām, jo rīcības plāns tika publicēts, nesagaidot, piemēram, zinātniskos un sociālekonomiskos secinājumus par iepriekšējiem priekšlikumiem;

Zuši

12. uzsver, ka zušu krājuma pārvaldība ir sarežģīta un daudzveidīga un neaprobežojas ar vienu pieeju, kas vērsta uz jūru; uzsver, ka, koncentrējoties uz ikgadējām zvejas iespējām, netiek ņemti vērā tādi svarīgi faktori kā migrācijas šķēršļi, dzīvotņu kvalitāte un nelegālā nozveja un tirdzniecība; uzsver, ka Zušu regulā ir izmantota holistiska un visaptveroša pieeja, kas aptver abus zuša dzīves posmus (gan jūras, gan saldūdens), un tā pievēršas gan zvejniecības radītai, gan ar zvejniecību nesaistītai ietekmei uz zuša krājumiem;

13. uzsver, ka pasākumi, kas veikti ārpus Zušu regulas konteksta, apdraud pieņemtās rīcībpolitikas saskaņotību; pauž nožēlu par to, ka Padomes Regula (ES) 2023/194[7] ir ierobežojusi zuša zveju, ieviešot sešus mēnešus ilgu zvejas aizlieguma periodu, kas noteikts bez pienācīgas apspriešanās ar ieinteresētajām personām vai ietekmes novērtējuma par sociālekonomisko ietekmi; tāpēc uzskata, ka pirms turpmāku ierobežojošu pasākumu īstenošanas, kā paziņots rīcības plānā, būtu jāveic analīze par sugu atjaunošanos un tās iespējamo lomu invazīvo sugu apkarošanā;

Dalībvalstu reakcija uz rīcības plānu

14. norāda uz daudzajām dalībvalstu pārstāvju deklarācijām un skaidriem paziņojumiem, kuros kritizēts rīcības plāns un ar to saistītās neskaidrības un noraidīts aizliegums veikt grunts tralēšanu AJT;

15. ņem vērā juridiskās procedūras, ko dalībvalstis vai reģionālās iestādes, piemēram, *Xunta de Galicia*, Eiropas Savienības Tiesā ierosinājušas pret pasākumiem, kas saistīti ar rīcības plānu, uzsverot, ka daži pasākumi nav samērīgi;

Komisijas neskaidrība par tās rīcības plāna juridisko interpretāciju

16. norāda, ka, lai gan rīcības plāns nav juridiski saistošs, tā īstenošana radīs ievērojamas sociālekonomiskās izmaksas dalībvalstīm un to flotēm, jo tas ietver 90 pasākumus noteikumu, norādījumu, analīžu, ceļvežu, pētījumu, ziņojumu un iniciatīvu veidā;

17. norāda, ka, ņemot vērā daudzos pretrunīgos paziņojumus, jo īpaši tos, kas izteikti Parlamenta Zivsaimniecības komitejā, Komisijai nav skaidrības par rīcības plāna juridiskajām sekām un tas ir apkaunojoši; uzskata, ka tas ir negatīvi ietekmējis daudzus

[7] Padomes Regula (ES) 2023/194 (2023. gada 30. janvāris), ar ko 2023. gadam nosaka konkrētu zivju krājumu zvejas iespējas, kuras piemērojamas Savienības ūdeņos un – attiecībā uz Savienības zvejas kuģiem – konkrētos ūdeņos, kas nav Savienības ūdeņi, un ar ko šādas zvejas iespējas uz 2023. un 2024. gadu nosaka konkrētiem dziļūdens zivju krājumiem (OV L 28, 31.1.2023., 1. lpp.).

zvejas sektorus, piemēram, brūnās garneles zvejas sektoru, laikā, kad ar pašreizējām krīzēm saistītās neskaidrības nopietni ietekmē to apņēmību rīkoties;

18. pauž nožēlu par Komisijas un jo īpaši Jūrlietu un zivsaimniecības ģenerāldirektorāta un Vides ģenerāldirektorāta savstarpēji pretrunīgajiem paziņojumiem par rīcības plāna saistošo ietekmi;

Sociālekonomiskie aspekti un pārtikas nodrošinājums

19. atbalsta priekšlikumu, ko Komisijas priekšsēdētāja paudusi savā 2023. gada runā par stāvokli Savienībā, proti, ka attiecībā uz katru jaunu tiesību aktu būtu jāveic konkurētspējai veltīta pārbaude; prasa rīcības plānā un ar zivsaimniecību saistītajos priekšlikumos un citās iniciatīvās iekļaut konkurētspējai veltītu pārbaudi par to sociālekonomisko ietekmi un ietekmi uz piekrastes kopienām;

20. pauž nožēlu par to, ka rīcības plānam nav pievienots sociālekonomiskais pētījums, ietekmes novērtējums vai starpposma ziņojums un tajā nav ierosināti nekādi papildu finansēšanas pasākumi zaļās pārkārtošanās un enerģētikas pārkārtošanas jomā;

21. aicina izstrādāt rīcības plānu, kas kopā ar KZP veicinātu produktivitātes pieaugumu, pienācīgu dzīves līmeni zvejniecības nozarē, tostarp mazapjoma zvejas sektorā, un stabilus tirgus un kas nodrošinātu pārtikas pieejamību, neapdraudot pārtikas nodrošinājumu vai suverenitāti;

22. atzinīgi vērtē Komisijas aicinājumu vākt datus par atpūtas zvejas ietekmi, taču uzsver, ka ir jāņem vērā arī ilgtspējīgu atpūtas zvejas darbību ekonomiskā un sociālā ietekme;

Starptautiskā rīcība un savstarpība

23. uzskata, ka, tā kā ES importē 70 % no tās patērētajām zivīm, ir būtiski, lai visi ierobežojumi (neatkarīgi no tā, vai tie ir vai nav balstīti uz rīcības plānu), kas noteikti no trešām valstīm importētiem produktiem, tiktu automātiski atspoguļoti, lai nodrošinātu iekšpolitikas un ārpolitikas saskaņotību un vienlīdzīgus konkurences apstākļus ES un trešo valstu operatoriem;

24. uzsver, ka ar pārvietojamiem grunts zvejas rīkiem gūtās nozvejas veido 25 % no Eiropas kopējā nozvejas apjoma un ka efektīvi pasākumi grunts tralēšanas jomā ES līmenī nedrīkstētu izraisīt importa pieaugumu, jo īpaši tad, ja ārvalstu flotes izmanto grunts traļus;

Zvejniecības nozares rādītais piemērs

25. atbalsta zvejniecības nozares pastāvīgos centienus uzlabot zvejas paņēmienus un samazināt tās vidisko ietekmi, negaidot Komisijas rīcības plānus; kā pozitīvu piemēru min to, ka aizsargājamās teritorijās ir atjaunoti sugu krājumi un vienlaikus, pateicoties zvejniecības nozares ieinteresēto personu lielajai lomai, ir uzturētas zvejas darbības;

Rīcības plānā minētie deleģētie akti

26. atgādina, ka tas noraidīja deleģēto aktu par *SIOFA*, un atkārtoti apstiprina savu apņemšanos rūpīgi pārbaudīt visus saņemtos deleģētos vai īstenošanas aktus, kas saistīti ar rīcības plānu;

°

° °

27. uzdod priekšsēdētājai šo rezolūciju nosūtīt Padomei un Komisijai.

PASKAIDROJUMS

Faktiski 70 % no Eiropā patērētajiem jūras produktiem tiek importēti. Eiropas zvejnieki ievēro vienus no pasaulē stingrākajiem noteikumiem, kas reglamentē viņu aktivitātes visās zvejas kategorijās un darbībās, un tādējādi viņi rāda piemēru citiem un — pats svarīgākais — garantē vislabāko zvejas praksi.

Eiropas likumdevējiestādēm un tātad arī Eiropas Parlamentam ir jābūt līdzsvara garantiem dažu prakses veidu pārveidē, kas nepieciešama galvenokārt klimata pārmaiņu dēļ un dažādu tādu vairāk vai mazāk paredzamu faktoru dēļ kā kaitīgas sugas un krājumu samazināšanās, kā arī pateicoties labākiem datiem par okeāniem.

Rīkoties nenozīmē aizliegt. Rīkoties nenozīmē radikāli mainīt. Rīcība nedrīkst izpausties tā, ka Eiropas spēlētājiem tiek uzspiestas idejas un politiskās programmas, neveidojot ar viņiem dialogu un — vēl ļaunāk — radot viņiem kaitējumu.

Neloģiski un satraucoši šķiet tas, ka Eiropas Komisija ir paralizējusi dialogu ar zvejniekiem, bet tai pat laikā aicina rīkoties. Nekādas darbības netiks veiktas bez cilvēka un okeānu attiecību sargātājiem, t. i., vietējiem zvejniekiem un mazapjoma nerūpnieciskajām zvejniecībām.

Okeāniem ir daudz nopietnu apdraudējumu: piesārņojums, okeānu sasilšana, plastmasa un klimata pārmaiņas. To ietekme ir acīmredzama: palielinās eitrofikācija, paskābināšanās, okeānu sasilšana, piesārņotība ar plastmasu un dažos gadījumos nekontrolēti palielinās plēsējputnu skaits. Tomēr jomās, kur Eiropas iestādes ir rīkojušās, cieši konsultējoties ar zvejniecības nozari un zvejniekiem, progress un sekmes palielinās. Piemēram, ir ievērojami uzlabojies zivju krājumu stāvoklis ES jūrās un to zvejniecībās ir daudz operāciju, kuru ilgtspējība ir pierādīta. Pēdējos 20 gados zivju biomasa Atlantijas okeāna ziemeļaustrumu daļā ir ievērojami palielinājusies, un saskaņā ar jaunāko ZZTEK ziņojumu (STECF 22-01 ad hoc) 2020. gadā tā bija par aptuveni 35 % lielāka nekā 2003. gadā. Tajā pašā laikā ir ievērojami samazinājusies zvejas izraisīta zivju mirstība, un samazinās arī pārzvejoto krājumu skaits.

Haotiskā komunikācija un iekšējais juceklis ap Eiropas Komisijas rīcības plānu diemžēl lielā mērā ietekmēja to, ka šis plāns kļūst par pēdējās iespējas plānu, kas iznīdēs pašreizējo labo praksi, sociālekonomiskās problēmas un zvejniecības nozares stāvokli un radīs represīvas sekas dalībvalstīm Tiesā. Nākamajai Eiropas Komisijai būtu jāizvairās no šādām kļūmēm, un tā nedrīkstētu spēlēt politiskas spēles tik svarīgā jautājumā kā okeāni. Rīcības plāni jābalsta uz Eiropas zvejas nozares panākumiem un neveiksmēm, ziedošanos un centieniem. Rīcības plānu mērķis nedrīkst būt Eiropas zvejas aizstāšana ar importu, jo īpaši kopš kara sākuma Ukrainā, kas ir licis eiropiešiem un visai pasaulei saprast, ka ir jānodrošina stratēģiskā autonomija un pārtikas nodrošinājums tāpat, kā tas ir lauksaimniecības gadījumā.

Visbeidzot, vēl viens svarīgs aspekts — mums ir jāzina, par ko mēs runājam. Paļausimies arī uz zinātnisko pētniecību, kas apvienojumā ar zvejas darbībām jau palīdz padarīt Eiropas zivsaimniecības politiku par paraugpolitiku, kura balstās uz zinātni un realitāti. Dažkārt debates un nostājas nav racionālas, un daži cilvēki vēlas noteikt aizliegumus, nevis saprast, ka ir pilnīgi iespējams ierobežot vai organizēt cilvēka darbību un okeānu aizsardzības

mijiedarbību. Dažu Eiropas līmenī labi regulētu darbību aizliegšana bieži vien paver iespēju atļaut sliktu praksi ārvalstīs.

Piemēram, četru gadu pētniecības projekta laikā tika rūpīgi izpētīta brūnās garneles zvejas ietekme uz galvenajiem dzīvotņu veidiem Vadenzē nacionālajos parkos Vācijas Ziemeļjūras piekrastē. Tostarp tika pētīta brūnās garneles zvejas radītā īstermiņa ietekme un ilgtermiņa izmaiņas. Rezultātā tika secināts, ka brūnās garneles zveja jūras gultni ietekmē tikai nedaudz. Ietekme tika konstatēta konkrētu sugu līmenī, taču tā bija tikai īslaicīga. Tomēr šie rezultāti nav jauni. Abu Vācijas Ziemeļjūras piekrastē esošo nacionālo parku izveides laikā tika veikts visaptverošs pētījums par brūnās garneles zvejas ietekmi, saukts par Vadenzē ekosistēmas pētījumu. Toreiz galīgajā ziņojumā autori secināja, ka brūno garneļu zvejas tiešā ietekme ir tikai īslaicīga.

AJT ir atšķirīgi saglabāšanas mērķi. AJT tiek izveidotas ar mērķi aizsargāt dabas resursus, piemēram, zīdītājus, putnus vai bruņurupučus. Bieži vien to tiešais mērķis nav jūras gultnes aizsardzība. Pārvaldības pasākumi ir pielāgoti attiecīgajiem vietējiem apstākļiem.

Tāpēc rīcības plānā būtu jāievēro transversāla un holistiska pieeja, nevis jākoncentrējas tikai uz zvejas darbībām kā vienīgo visu problēmu cēloni.